

2025/2587

16.12.2025.

PADOMES LĒMUMS (KĀDP) 2025/2587

(2025. gada 15. decembris),

ar ko atbalsta Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas Informācijas apstrādes centru vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (SEESAC), lai īstenotu Reģionālo ceļvedi par nelikumīgas ieroču tirdzniecības apkarošanu Rietumbalkānos, un ar ko atbalsta atbrūpošanās un bruņojuma kontroles darbības Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību un jo īpaši tā 28. panta 1. punktu un 31. panta 1. punktu,

ņemot vērā Savienības Augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Padome 2018. gada 19. novembrī pieņēma ES stratēģiju pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju, kuras nosaukums ir "Ieroču drošība un iedzīvotāju aizsardzība" ("ES VIKI stratēģija") un kura nosaka pamatnostādnes Savienības rīcībai kājnieku un vieglo ieroču (VIKI) jomā. ES VIKI stratēģijā ir pausts uzskats, ka Savienība īpašu nozīmi piešķir reģionālajai sadarbībai kā efektīvam kājnieku ieroču kontroles līdzeklim. ES VIKI stratēģijā Rietumbalkāni ir minēti kā prioritārs atbalsta reģions.
- (2) Savienības līderi 2018. gada 17. maijā ES un Rietumbalkānu samītā Sofijā vienojās par Sofijas deklarāciju, kurai pievienojās paši Rietumbalkānu partneri un kura satur apņemšanos būtiski paplašināt operatīvo sadarbību cīņā pret starptautisko organizēto noziedzību tādās prioritārās jomās kā šaujamieroči, narkotikas, migrantu kontrabanda un cilvēku tirdzniecība.
- (3) Rietumbalkānu reģions joprojām ir viens no avotiem nelikumīgai ieroču ieviešanai un tirdzniecībai Savienībā.
- (4) Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste 2018. gada 10. jūlijā Londonā uzņēma 5. Rietumbalkānu samitu, kurā tika pieņemts "Reģionālais ceļvedis nolūkā līdz 2024. gadam rast ilgtspējīgu risinājumu saistībā ar VIKI/šaujamieroču un to munīcijas nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos" ("ceļvedis").
- (5) Kopš tā laika ceļvedis ir atjaunināts un pagarināts līdz 2030. gadam.
- (6) Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam, kas pieņemta 2015. gada 25. septembrī, ir apstiprināts, ka ilgtspējīgu attīstību nevar realizēt, ja nav miera un drošības, un ka nelikumīgas ieroču plūsmas ir starp tiem faktoriem, kuri veicina vardarbību, nedrošību un beztiesiskumu.
- (7) Ceturtajā pārskatīšanas konferencē par to, kā tiek īstenota ANO Rīcības programma par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos, kura notika 2024. gada jūnijā Ņujorkā, ANO dalībvalstis atkārtoti apstiprināja, cik svarīgi ir stiprināt reģionālo un apakšreģionālo sadarbību, attiecīgā gadījumā uzlabojot koordināciju, apspriešanos, informācijas apmaiņu un operatīvo sadarbību ar attiecīgajām reģionālajām un apakšreģionālajām organizācijām, mehānismiem, ceļvežiem un citām iniciatīvām, kā arī tiesībsardzības, robežkontroles un eksporta un importa licencēšanas iestādēm.
- (8) Ceļveža mērķi, par kuriem vienojušies Rietumbalkānu partneri, atbilst centieniem Savienībā un ANO nolūkā apkarot VIKI un to munīcijas nelikumīgu uzkrāšanu un tirdzniecību. Tādēļ Savienībai būtu jāatbalsta Rietumbalkāni ceļveža īstenošanā.
- (9) Savienība iepriekš atbalstīja ceļveža īstenošanu ar Padomes Lēmumiem (KĀDP) 2018/1788⁽¹⁾ un (KĀDP) 2022/2321⁽²⁾.

⁽¹⁾ Padomes Lēmums (KĀDP) 2018/1788 (2018. gada 19. novembris), ar ko atbalsta Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas Informācijas apstrādes centru vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (SEESAC), lai īstenotu Reģionālo ceļvedi par nelikumīgas ieroču tirdzniecības apkarošanu Rietumbalkānos (OV L 293, 20.11.2018., 11. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2018/1788/oj>).

⁽²⁾ Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/2321 (2022. gada 25. novembris), ar ko atbalsta Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas Informācijas apstrādes centru vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (SEESAC), lai īstenotu Reģionālo ceļvedi par nelikumīgas ieroču tirdzniecības apkarošanu Rietumbalkānos, un ar ko atbalsta atbrūpošanās un bruņojuma kontroles darbības Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā (OV L 307, 28.11.2022., 149. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2321/oj>).

- (10) Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas Informācijas apstrādes centrs vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (SEESAC) tika izveidots Beļgradā 2002. gadā un darbojas ar ANO Attīstības programmas (UNDP) un Reģionālās sadarbības padomes (RCC) kopīgu pilnvarojumu. SEESAC ir Dienvidaustrumeiropas Stabilitātes pakta pēctecības organizācija, tas palīdz valstu un reģionu ieinteresētām personām kontrolēt un mazināt VIKI un munīcijas izplatību un ļaunprātīgu izmantošanu un tādējādi Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā sekmē pastiprinātu stabilitāti, drošību un attīstību. SEESAC īpašu uzmanību velta reģionālu projektu attīstībai, lai pievērstos pastāvošajai pārrobežu ieroču plūsmu problēmai.
- (11) Savienība uzskata, ka SEESAC ir vispiemērotākais partneris ceļveža īstenošanai Rietumbalkānos, jo tam ir apliecināta pieredze un izveidots sadarbības tīkls, tas ir apliecinājis sava darba kvalitāti un ir spēlējis koordinatora lomu ceļveža sagatavošanā.
- (12) Turklāt Savienības rīcībai būtu jāsniedz atbalsts nelikumīgas ieroču tirdzniecības apkarošanā Moldovas Republikā un Ukrainā – valstīs, kuras saskaras ar līdzīgām VIKI kontroles problēmām. Tas būtu jādara, nododot zināšanas, pieredzi un paraugpraksi, kas Rietumbalkānos gūtas kopš 2001. gada,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

1. Savienība atbalsta Rietumbalkānu partnerus "Reģionālā ceļveža nolūkā rast ilgtspējīgu risinājumu saistībā ar VIKI/šaujamo ieroču un to munīcijas nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos" īstenošanā.
2. Savienības atbalsta jaunā posma pamatā ir panākumi, kas gūti ar Lēmumiem (KĀDP) 2018/1788 un (KĀDP) 2022/2321, un no Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta finansēts projekts "Atbalsts, ko sniedz, lai pastiprinātu cīņu pret kājnieku ieroču un vieglo ieroču (VIKI) nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību" (IPA/2021/425-067), ko visu īsteno SEESAC.
3. Savienības atbalsta jauno posmu īsteno, papildinot Padomes Lēmumu (KĀDP) 2024/3006 ⁽³⁾.

2. pants

1. Galveno uzmanību vērš uz četrām galvenajām jomām, saglabājot holistisku pieeju VIKI radīto apdraudējumu novēršanai reģionā.
2. Minētās galvenās jomas pievēršas stratēģiskajam un politikas līmenim, kā arī operatīvajiem aspektiem, tādējādi tiešā veidā palīdzot visos VIKI kontroles līmeņos ar uzsvaru uz:
- reģionālās pieejas koordinēšanu un ceļveža īstenošanas pārraudzīšanu,
 - zināšanu apmaiņu un starpreģionālās sadarbības VIKI kontroles jomā stiprināšanu,
 - Moldovas un Ukrainas tiesībsardzības iestāžu spēju stiprināšanu nelikumīgas glabāšanas, ļaunprātīgu izmantošanas un tirdzniecības apkarošanā,
 - Rietumbalkānu tiesībsardzības iestāžu un muitas dienestu spēju stiprināšanu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā.
3. Rīcības ģeogrāfiskās darbības joma ir Rietumbalkāni, un tiešie labuma guvēji no projekta ir Albānija, Bosnija un Hercegovina, Kosova *, Melnkalne, Serbija un Ziemeļmaķedonija. Turklāt attiecībā uz 1. punktā izvirzītajiem mērķiem rīcība sniedz atbalstu Moldovas Republikai un Ukrainai.
4. Rīcības detalizēts apraksts ir izklāstīts šā lēmuma pielikumā.

⁽³⁾ Padomes Lēmums (KĀDP) 2024/3006 (2024. gada 2. decembris) par atbalstu SEESAC atbrūņošanās un bruņojuma kontroles darbībām Dienvidaustrumeiropā, ar kurām vājina kājnieku ieroču un vieglo ieroču un to munīcijas radīto apdraudējumu (OV L, 2024/3006, 3.12.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/3006/oj>).

* Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244/1999 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

3. pants

1. Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos ("Augstais pārstāvis") ir atbildīgs par šā lēmuma īstenošanu.
2. Šā lēmuma 1. panta 1. punktā minētās rīcības tehnisko īstenošanu veic SEESAC, vajadzības gadījumā koordinācijā ar Eiropas daudzdisciplīnu platformas pret noziedzības draudiem (EMPACT) prioritātes "Šaujamočī" vadītāju.
3. SEESAC savus uzdevumus veic Augstā pārstāvja padotībā. Minētajā nolūkā Augstais pārstāvis noslēdz vajadzīgās vienošanās ar UNDP, kas rīkojas SEESAC vārdā.

4. pants

1. Finanšu atsaucē summa 1. panta 1. punktā minētā Savienības finansētā projekta īstenošanai ir 3 499 363,97 EUR.
2. Izdevumus, ko finansē no 1. punktā noteiktās atsaucē summas, pārvalda saskaņā ar procedūrām un noteikumiem, ko piemēro Savienības budžetam.
3. Komisija uzrauga šā panta 2. punktā minēto izdevumu pareizu pārvaldību. Šajā nolūkā tā noslēdz vajadzīgo nolīgumu ar UNDP, kas rīkojas SEESAC vārdā. Nolīgumā paredz, ka SEESAC ir jānodrošina Savienības ieguldījuma pamanāmība atbilstoši tā apjomam.
4. Komisija cenšas 3. punktā minēto nolīgumu noslēgt pēc iespējas drīz pēc šā lēmuma stāšanās spēkā. Tā informē Padomi par jebkādam grūtībām minētajā procesā un par nolīguma noslēgšanas datumu.

5. pants

1. Augstais pārstāvis, pamatojoties uz SEESAC sagatavotajiem sešu mēnešu ziņojumiem, ziņo Padomei par šā lēmuma īstenošanu. Minētie ziņojumi ir Padomes veiktā izvērtējuma pamatā.
2. Komisija ziņo par 1. panta 1. punktā minētā projekta finanšu aspektiem.

6. pants

1. Šis lēmums stājas spēkā tā pieņemšanas dienā.
2. Šis lēmums zaudē spēku 36 mēnešus pēc 4. panta 3. punktā minētā nolīguma noslēgšanas dienas. Tomēr tas zaudē spēku sešus mēnešus pēc tā spēkā stāšanās dienas, ja minētajā sešu mēnešu laikposmā šāds nolīgums nav noslēgts.

Briselē, 2025. gada 15. decembrī

Padomes vārdā –
priekšsēdētāja
K. KALLAS

PIELIKUMS

PROJEKTA DOKUMENTS

PROJEKTS PAR VIKI KONTROLES DARBĪBĀM, KURAS VEIC, ĪSTENOJOT CEĻVEDI NOLŪKĀ RAST ILGTSPĒJĪGU RISINĀJUMU SAISTĪBĀ AR VIKI/ŠAUJAMIEROČU UN TO MUNĪCIJAS NELIKUMĪGU GLABĀŠANU, ĻAUNPRĀTĪGU IZMANTOŠANU UN NELIKUMĪGU TIRDZNICĪBU RIETUMBALKĀNOS, UN ATBRUŅOŠANĀS UN BRUŅOJUMA KONTROLES DARBĪBĀM DIENVIDAUSTRUMEIROPĀ UN AUSTRUMEIROPĀ

1. Ievads un mērķi

Nelikumīgi šaujamieroči, kājnieku ieroči un vieglie ieroči (VIKI) vēl aizvien veicina nestabilitāti un vardarbību Eiropas Savienībā, tās tuvākajos kaimiņreģionos un pārējā pasaulē. Tas ir atzīts *ES stratēģijā pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem un to munīciju*, un Rietumbalkāni un austrumu kaimiņreģions ir iekļauti prioritāru bažas raisošu teritoriju sarakstā. Šis rīcības vispārējais mērķis ir vēl vairāk veicināt mieru un drošību Eiropā un pasaulē, apkarojot apdraudējumu, ko rada kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīga glabāšana, ļaunprātīga izmantošana un nelikumīga tirdzniecība, un tā uzlabos reģionālo stabilitāti, strādājot Reģionālās sadarbības padomes (RSP) ietvaros un partnerībā ar citiem attiecīgiem starptautiskajiem partneriem un iniciatīvām.

Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā pastāvīgi ir gūti panākumi VIKI nelikumīgas glabāšanas, ļaunprātīgas izmantošanas un nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā, galvenokārt pateicoties visaptverošam un ilgtermiņa Eiropas Savienības atbalstam. Tomēr saskaņā ar 2025. gada Eiropas Savienības smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumu Rietumbalkāni joprojām ir viens no galvenajiem Eiropas Savienībā nelikumīgi ievesto šaujamieroču avotiem ⁽¹⁾. Lai gan pašlaik nav ziņu par šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību no Ukrainas, arī pēc konflikta vide nākotnē var kļūt par nozīmīgu avotu. Tādējādi VIKI kontroles centieni turpmāka pastiprināšana ES kaimiņreģionos (un līdz šim panāktā progresa saglabāšana) ir ārkārtīgi svarīga ES drošībai, kā arī mieram un drošībai visā pasaulē.

Pamatojoties uz *Dienvidaustrumeiropas VIKI izplatīšanas un ietekmes apkarošanas reģionālo īstenošanas plānu*, Rietumbalkānu iestādes 2018. gadā pastiprināja savu apņemšanos atrisināt atlikušās problēmas saistībā ar VIKI nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību, šajā sakarā Londonā notikušajā Rietumbalkānu samītā pieņemot *Ceļvedi nolūkā līdz 2030. gadam rast ilgtspējīgu risinājumu saistībā ar kājnieku ieroču un vieglo ieroču, to munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos* ⁽²⁾ ("Ceļvedis") ⁽³⁾.

Ceļveža nākotnes skatījumā Rietumbalkāni ir drošāks reģions, kas būs drošības eksportētājs, turklāt reģionā būs ieviesti ar Savienību un citiem starptautiskajiem standartiem saskaņoti visaptveroši un ilgtspējīgi uzraudzības un kontroles mehānismi, ar ko identificē, novērš un kontrolē šaujamieroču, munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību un sauc pie atbildības par to. Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas informācijas apstrādes centrs vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (SEESAC) ⁽⁴⁾ atbalstīja Ceļveža izstrādi, un valdības un ES to ir pilnvarojušas koordinēt, uzraudzīt un atbalstīt Ceļveža īstenošanu.

Kopš 2018. gada ir panākts progress; jurisdikcijas Rietumbalkānos ir konfiscējušas vairāk nekā 36 000 šaujamieroču; brīvprātīgi ir nodoti vairāk nekā 294 000 šaujamieroču; 4 447 šaujamieroči ir legalizēti un 5 064 – deaktivēti. Turklāt ir iznīcināts vairāk nekā 67 000 VIKI vienību. Ceļvedis arī vēl vairāk veicināja tiesību aktu saskaņošanu ar ES *acquis*, tādējādi tieši atbalstot to centienus integrēties ES, kā arī operatīvās sadarbības uzlabošanu ne tikai Rietumbalkānos, bet arī ar galvenajām ES platformām un struktūrām, piemēram, FRONTEX, Eiropu un EMPACT. Ceļvedis ir arī palīdzējis pēckonflikta nestabilajā vidē stiprināt reģionālo drošību un uzticēšanos, kas ir būtiski stūrakmeņi miera un attīstības saglabāšanai. Tomēr problēmas joprojām pastāv. Ceļveža īstenošanas pirmajā posmā Rietumbalkānos ir reģistrēti 17 798 ar šaujamieročiem saistīti incidenti; 794 cilvēki ir nogalināti, 2 108 ievainoti, 2 650 cilvēkiem ir izteikti šaujamieroča pielietošanas draudi un 333 ir izdarījuši pašnāvību. Tas, ka gandrīz 50 % no visiem reģistrētajiem incidentiem bija saistīti ar ieroču konfiskāciju, liecina par tiesībaizsardzības iestāžu proaktīvu pieeju ieroču izņemšanai no aprites.

⁽¹⁾ SEESAC uzskata, ka reģions ir ne tikai šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības avots, bet tas tiek izmantots arī tranzītam un kā galamērķis.

⁽²⁾ Skatīt: <https://www.seesac.org/SALW-Control-Roadmap/>.

⁽³⁾ ES un Rietumbalkānu ministru sanāksmē par tieslietām un iekšlietām, kas notika 2024. gada oktobrī, Ceļvedis tika pagarināts uz laikposmu pēc 2024. gada.

⁽⁴⁾ Kā *Dienvidaustrumeiropas VIKI izplatīšanas un ietekmes apkarošanas reģionālā īstenošanas plāna* izpildstruktūra.

Rietumbalkānos īstenotā labā prakse ir pozitīvi ietekmējusi arī plašāku reģionu. Ar ES finansējumu un SEESAC atbalstu Moldovas Republika ir guvusi panākumus savas fiziskās drošības un krājumu pārvaldības centienu stiprināšanā, veicot divu VIKI noliktavu un četru pierādījumu telpu drošības uzlabojumus, kopš 2005. gada iznīcinot vairāk nekā 13 000 VIKI vienību un izveidojot ieroču elektronisko reģistrācijas sistēmu. Ir arī pieliktas pūles, lai stiprinātu analītiskās spējas ar šaujamieročiem saistītās izmeklēšanās, šajā sakarā izveidojot šaujamieroču kontaktpunktu. Ukraina, no otras puses, ir guvusi panākumus, stiprinot koordinācijas centienus valsts līmenī un šajā sakarā izveidojot *Šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas koordinācijas centru*⁽⁵⁾, kā arī uzsākot VIKI stratēģijas izstrādi, īstenojot centienus saskaņot savu tiesisko regulējumu ar ES *acquis* un stiprinot savas spējas ar dažāda veida apmācības palīdzību. Gan Moldovas Republikas, gan Ukrainas pārstāvji regulāri piedalās SEESAC veicinātajos reģionālās sadarbības procesos VIKI kontroles jomā Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā.

Turklāt Rietumbalkānu ceļvedis, kurā ir noteikts skaidrs uzraudzības satvars un koordinācijas mehānisms, ir iedvesmojis uz rīcību visā pasaulē, kā rezultātā ir izstrādāts Karību jūras reģiona valstu šaujamieroču ceļvedis un Centrālamerikas un Dominikānas Republikas ceļvedis.

Rietumbalkānu VIKI kontroles ceļveža ietekme un tā nozīme reģionālajā sadarbībā un ES drošībā ir atzīta vairākās augsta līmeņa sanāksmēs, un ES ir skaidri apņēmusies arī turpmāk atbalstīt tā īstenošanu⁽⁶⁾.

Jaunās SEESAC projekta stadijas pamatā būs panākumi, kas gūti saistībā ar ES Padomes Lēmumiem (KĀDP) 2018/1788 un (KĀDP) 2022/2321 un IPA/2021/425-067 projektu "Atbalsts, ko sniedz, lai pastiprinātu cīņu pret kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos", kurus visus īsteno SEESAC (pēdējo divu darbības termiņš beidzas 2025. gada decembra beigās). Tas tiks īstenots, papildinot ES Padomes Lēmumu (KĀDP) 2024/3006.

Šī rīcība tiešā veidā palīdzēs īstenot ES Drošības stratēģiju, ES VIKI stratēģiju, ES rīcības plānu cīņai pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, ES politikas ciklu organizētās un smagās starptautiskās noziedzības jomā (EMPACT – Šaujamieroči), Ieroču tirdzniecības līgumu, ANO Rīcības programmu nelikumīgas VIKI tirdzniecības novēršanai, apkarošanai un izskaušanai visos tās aspektos, Starptautisko [VIKI] izsekošanas instrumentu, ANO Šaujamieroču protokolu, ANO Drošības padomes Rezolūciju 1325 (2000) par sievietēm, mieru un drošību un ANO Atbruņošanās programmu, kas ir pastiprināta ar Nākotnes paktu, tādējādi dodot jaunu politisku impulsu un institucionālu atbalstu daudzām sākotnējām programmā ietvertajām atbruņošanās saistībām. Jo īpaši – rīcība vēl vairāk uzlabos reģionālo sadarbību cīņā pret draudiem, ko rada VIKI un to municijas izplatīšana. Projekta rezultāti tiešā veidā arī palīdzēs īstenot Programmas 2030. gadam ilgtspējīgas attīstības mērķi Nr. 16 par mierīgām un taisnīgām sabiedrībām, jo īpaši mērķus 16.1 (visur ievērojami samazināt visu veidu vardarbību un nāves gadījumu skaitu) un 16.4 (ievērojami samazināt nelikumīgas ieroču plūsmas), kā arī mērķi Nr. 5 par dzimumu līdztiesību. Tas arī sekmēs to, ka tiek īstenots Dienvidaustrumeiropas VIKI izplatīšanas un ietekmes apkarošanas reģionālais īstenošanas plāns. Rīcība tiks īstenota kā daļa no UNDP reģionālās programmas dokumenta Eiropai un Neatkarīgo Valstu Sadraudzībai (2026–2029).

2. Īstenošanas aģentūras izraudzīšanās un koordinācija ar citām attiecīgām finansēšanas iniciatīvām

SEESAC ir kopīga Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas (UNDP) un Reģionālās sadarbības padomes (RSP) iniciatīva, kas pamatfinansējumu saņem no Eiropas Savienības, un tas darbojas kā kontaktpunkts ar VIKI saistītām darbībām Dienvidaustrumeiropā. Kā VIKI izplatīšanas apkarošanas Dienvidaustrumeiropas reģionālā īstenošanas plāna izpildstrukturīrai SEESAC ir svarīgas pilnvaras koordinēt VIKI kontroles centienus īstenošanu, pārraudzīt progresu un sniegt tehnisku, konsultatīvu un projektu īstenošanas atbalstu reģiona valdībām cīņā pret VIKI nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību. Reģionālās atbildības uzņemšanos panāk ar Reģionālās sadarbības padomi un reģionālo vadības grupu, kurās visu Dienvidaustrumeiropas partneru pārstāvji nodrošina stratēģiskas norādes saistībā ar SEESAC darbībām.

⁽⁵⁾ Pilns nosaukums: Šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un municijas nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas koordinācijas centrs (*Coordination Centre for Combating Illicit Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition*).

⁽⁶⁾ Piemēram: ES un Rietumbalkānu samītā 2023. gada 13. decembrī, ES un Rietumbalkānu samītā 2024. gada 18. decembrī, Berlīnes procesa samītā 2024. gada 14. oktobrī.

SEESAC kopš 2002. gada Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā sadarbojas ar valstu un starptautiskajām ieinteresētām personām, lai attiecībā uz VIKI kontroli īstenotu holistisku pieeju, izmantojot plašu darbību klāstu, tostarp – sekmē stratēģisko un operatīvo reģionālo sadarbību, atbalsta iestāžu politikas veidošanu un spēju nostiprināšanu, vairo informētību un rīko VIKI vākšanas kampaņas, pārvalda krājumus, samazina liekos uzkrājumus un stiprina marķēšanas un izsekojamības un atklāšanas un izmeklēšanas spējas, kā arī īsteno efektīvāku ieroču eksporta kontroli. Tādējādi SEESAC ir uzkrājis unikālas spējas un pieredzi, kopīgos reģiona partneru politiskos un ekonomiskos apstākļos īstenojot reģionālus pasākumus, kuros iesaistītas dažādas ieinteresētās personas, nodrošinot atbildības uzņemšanos valstīs un reģionos un to darbību noturīgumu ilgtermiņā un VIKI kontroles jautājumos kļūstot par autoritatīvāko galveno reģionālo centru.

SEESAC turpina uzturēt divpusējus un daudzpusējus kanālus saziņai ar visiem attiecīgajiem aktoriem un organizācijām. Šajā ziņā SEESAC arī turpina pildīt VIKI reģionālās vadības grupas (RVG) sekretariāta funkcijas un ciešā sadarbībā ar ES, Vāciju un Franciju koordinē un pārrauga Rietumbalkānu ceļveža īstenošanu. Šajā sakarā SEESAC veic arī Rietumbalkānu VIKI kontroles ceļveža daudzpartneru trasta fonda sekretariāta funkcijas.

SEESAC regulāri dod ieguldījumu attiecīgos reģionālajos forumos. SEESAC regulāri dod ieguldījumu ES un Rietumbalkānu tieslietu un iekšlietu ministru sanāksmēs, kā arī sanāksmēs, kuras tiek rīkotas Berlīnes procesa un Dienvidaustrumeiropas aizsardzības ministru sanāksmju procesa ietvaros. SEESAC turpina uzturēt plašu oficiālu un neoficiālu partnerību tīklu, kurā iesaistītas tādas organizācijas un iniciatīvas kā, piemēram, Drošības un sadarbības organizācija (EDSO), Ziemeļatlantijas līguma organizācija (NATO) un attiecīgās ANO aģentūras, jo īpaši UNODA, UNODC, UNIDIR un UNWOMEN, un reģionālās organizācijas, piemēram, Reģionālais bruņojuma kontroles pārbaudes un īstenošanas atbalsta centrs (RACVIAC). SEESAC regulāri dod ieguldījumu ANO mehānismā "Koordinēta rīcība kājnieku ieroču jomā" (CASA), kas apvieno visas ANO aģentūras, kuras strādā atbrūpošanās un ieroču kontroles jomā, kā arī VIKI un Pretmīnu pasākumu koordinācijas sanāksmēs, kas ir neoficiāls VIKI kontroles darbību koordinācijas mehānisms, kurā piedalās NATO, Savienība, Eiropas Drošības un sadarbības organizācija un SEESAC. Turklāt SEESAC regulāri piedalās koordinācijas sanāksmēs par Ukrainu, EDSO atbalstītajā starptautisko partneru koordinācijas sanāksmē par VIKI kontroles centieniem Ukrainā un EUAM atbalstītajā Tiesībaizsardzības nozares darba grupas Noziedzības apkarošanas un kopienu drošības apakšgrupā (*Law Enforcement Sectoral Working Group Subgroup on Countering Crime and Ensuring Community Security in Ukraine*).

SEESAC uztur ciešus kontaktus ar attiecīgajām Savienības iestādēm, galvenokārt ar Komisijas Iekšlietu ģenerāldirektorātu un Eiropoli, kā arī ar Savienības vadītām iniciatīvām, piemēram, ar EMPACT prioritāti "Šaujamo ieroci" un Eiropas Šaujamo ieroci ekspertu grupu, un SEESAC sniedz tām atbalstu, lai tās efektīvāk varētu veidot saskari ar Dienvidaustrumeiropas partneriem.

SEESAC ir aizsācējs pieejai, kura balstās uz kopīgu problēmu risināšanu, izmantojot reģionālas iniciatīvas, un kura ir devusi iespaidīgus rezultātus Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā ne vien tāpēc, ka notiek dalīšanās ar būtisku informāciju un tiek rosināta un veicināta veselīga reģionāla sāncensība, bet arī tāpēc, ka, izmantojot holistiskas īstenošanas pasākumus, tā valstu un reģionu līmenī palīdz sasniegt konsekventus un viegli izmērāmus rezultātus. Ikgadējo RVG sanāksmju rīkošana un SEESAC piedalīšanās visos attiecīgajos procesos un iniciatīvās nodrošina savlaicīgu un atklātu informācijas apmaiņu, spēcīgu situācijas apzināšanos un spēju prognozēt, kas ir vajadzīga, lai panāktu īstenošanu, kura nepārkāpj un atbilst pašreizējām valdību un reģionu vajadzībām, kā arī attīstības tendencēm.

SEESAC visas savas darbības veic, pamatojoties uz partneru paustajām vajadzībām un ievāktajiem pamatdatiem un vajadzību novērtējumiem, un pirms darbību veikšanas tas nodrošina valstu ieinteresēto personu piekrišanu un politisko atbalstu. Turklāt visi centieni tiek veidoti tā, lai atbalstītu Savienības vadītos procesus un sasniegtu Savienības standartus un kritērijus. Iepriekšējo Savienības finansēto projektu īstenošanā SEESAC uzrādīja ļoti labus paredzēto darbību izpildes rādītājus, sasniedzot ilgtspējīgus projektu rezultātus, ko panāca, attīstot un stiprinot partneru atbildību par SEESAC projektiem un darbībām, un sekmējot reģionālo koordināciju, pieredzes un paraugprakses apmaiņu, kā arī reģiona mēroga pētniecību. SEESAC ir vispiemērotākais partneris, lai īstenotu šo konkrēto rīcību, jo tam ir īpašas zināšanas VIKI jautājumos un tas labi pārzina reģionu un attiecīgās ieinteresētās personas.

SEESAC savu darbību arī turpmāk kombinēs ar esošiem starptautiskiem atbalsta centieniem, kurus īsteno ANO sistēmas ietvaros, jo īpaši Rietumbalkānu VIKI kontroles ceļveža daudzpartneru trasta fondu (MPTF). Ceļveža trasta fonds ir svarīgs finansēšanas mehānisms, ar ko atbalsta Ceļveža īstenošanu. Trasta fondu 2019. gada martā izveidoja UNDP un UNODC kā iesaistītās ANO organizācijas, lai Ceļveža īstenošanā nodrošinātu līdzekļu devēju un jurisdikciju koordinētu finansēšanas pieeju. Tas stiprina koordināciju, plānošanu un saziņu starp visiem partneriem, veicina sadarbību un samazina riskus valdībām un finanšu līdzekļu devējiem, jo tiek izmantota visaptveroša, uz risku un rezultātiem balstīta pārvaldības sistēma. Trasta fonds ir ieguvis no ciešas sadarbības ar Vāciju un Franciju kā Ceļveža iniciatorēm, un tam ir pievienojusies Apvienotā Karaliste, Zviedrija, Norvēģija un Nīderlande. Trasta fonds ir mobilizējis iemaksas aptuveni 30 miljonu ASV dolāru apmērā. UNDP SEESAC darbojas kā trasta fonda sekretariāts un ir atbildīgs par trasta fonda vispārējo koordināciju un pārraudzību, sniedzot tam tehnisku, pārvaldības, plānošanas un programmu veidošanas atbalstu. Līdz 2025. gada septembrim trasta fonds bija atbalstījis 25 projektus, ko īsteno iesaistītās ANO organizācijas; 16 projekti ir pabeiguši savas darbības, un deviņi projekti pašlaik vēl tiek īstenoti.

SEESAC darbu papildina arī EDSO, tai īstenojot ES PADOMES LĒMUMU (KĀDP) 2024/3097 par atbalstu visaptverošai programmai, ar kuru atbalsta centienus novērst un apkarot VIKI un parastās munīcijas nelikumīgu tirdzniecību Dienvidaustrumeiropā, kā arī ES PADOMES LĒMUMU (KĀDP) 2024/3003, ar ko atbalsta Ukrainas iestāžu spēju stiprināšanu, lai novērstu un apkarotu ieroču, munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību.

Lai nodrošinātu rīcības papildināmību un intervences atbilstību un savlaicīgumu, regulāra sadarbība ar SEESAC notiek saistībā ar citām Savienības atbalstītām darbībām Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā, galvenokārt Eiropola, Frontex un Interpola darbībām, un saistībā ar EMPACT prioritātes “Šaujāmieroči” operatīviem rīcības plāniem, .

3. Projekta apraksts

Jaunās SEESAC projekta stadijas pamatā būs panākumi, kas gūti saistībā ar projektiem, kuri īstenoti ar ES Padomes Lēmumiem (KĀDP) 2018/1788 un (KĀDP) 2022/2321, kā arī saistībā ar Komisijas finansētu projektu “Atbalsts, ko sniedz, lai pastiprinātu cīņu pret kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos”, kurš īstenots ar IPA/2021/425-067. SEESAC ir īstenojis visus šos trīs projektus. Pēdējo divu minēto projektu darbības termiņš beidzas 2025. gada decembra beigās. Turklāt SEESAC projekta jaunā stadija tiks īstenota, papildinot projektu, kurš pašlaik norisinās saskaņā ar ES Padomes Lēmumu (KĀDP) 2024/3006.

Galvenā uzmanība projektā būs vērsta uz četrām galvenajām jomām, saglabājot holistisku pieeju VIKI radīto apdraudējumu novēršanai reģionā. Minētās jomas skar stratēģisko/politikas līmeni, kā arī operatīvos aspektus, un tādējādi tiešā veidā tiek sniegta palīdzība visos VIKI kontroles līmeņos, galveno uzmanību vēršot uz: reģionālas pieejas koordinēšanu un Ceļveža pārraudzīšanu un īstenošanu; zināšanu apmaiņu un starpreģionālās sadarbības VIKI kontroles jomā stiprināšanu; un Moldovas un Ukrainas tiesībsardzības dienestu spēju apkarot nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un tirdzniecību stiprināšanu; kā arī Rietumbalkānu tiesībsardzības iestāžu un muitas dienestu spēju stiprināšanu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā.

Jo īpaši projekta rezultātā:

- tiks koordinēti īstenoti un pārraudzīti tas, kā tiek īstenots Ceļvedis nolūkā līdz 2030. gadam rast ilgtspējīgu risinājumu saistībā ar kājnieku ieroču un vieglo ieroču, to munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos,
- tiks stiprināta starpreģionālā sadarbība, zināšanu pārvaldība un dalīšanās zināšanās par bruņojuma kontroli,
- tiks stiprinātas Moldovas un Ukrainas tiesībsardzības dienestu spējas apkarot šaujāmieroču, munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu glabāšanu,
- tiks stiprinātas Rietumbalkānu tiesībsardzības iestāžu un muitas dienestu spējas apkarot nelikumīgu tirdzniecību.

Projekta stratēģijas stūrakmens ir SEESAC unikālā pieeja, ar ko reģionā tiek veidota un veicināta uzticamība un sadarbība, kas ir priekšnosacījums, lai panāktu konkrētus un izmērāmus pārveidojumus. Pieejas pamatā bija dažādi SEESAC veicināti sadarbības procesi, kuros iesaistīti gan politikas veidotāji, gan operatīvā līmeņa praktiķi, jo īpaši reģionālā līmenī, tādējādi nodrošinot labvēlīgu un konkurētspējīgu vidi zināšanu nodošanai, speciālo zināšanu apmaiņai un informācijas kopīgošanai. Tas reģionā ir palīdzējis ne tikai palielināt spējas, bet – kas ir vēl svarīgāk – arī veicināt uzticēšanos un veidot tiešu sadarbību starp iestādēm un individuāliem ekspertiem, kas cita starpā padarīja iespējamu Ceļveža izstrādi un īstenošanu. Ar projektu arī turpmāk veicinās reģionālu sadarbību un vietējā mēroga atbildību kā būtiskus elementus, kas dod iespēju iegūt izmērāmus rezultātus.

3.1. **Koordinēt, kā tiek īstenots Ceļvedis nolūkā līdz 2030. gadam rast ilgtspējīgu risinājumu saistībā ar kājnieku ieroču un vieglo ieroču, to munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos**

Mērķis

Nodrošināt Ceļveža īstenošanas efektīvu koordināciju un pārraudzību.

Apraksts

Pamatojoties uz Lēmumiem (KĀDP) 2018/1788 un (KĀDP) 2022/2321, šis komponents nodrošinās Ceļveža otrā posma (2025.–2030. gads) īstenošanas koordināciju un pārraudzību. Saistībā ar otro īstenošanas posmu Ceļvedis 2023. un 2024. gadā tika pārskatīts reģiona kājnieku ieroču un vieglo ieroču komisiju konsultatīvajās sanāksmēs, nodrošinot reģionālo atbildību un rezultātu ilgtspēju. Konsultācijās piedalījās līdzekļu devēji, reģionālie un starptautiskie partneri, kā arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Pārskatīto Ceļveža tekstu Rietumbalkānu iekšlietu ministri apstiprināja ES un Rietumbalkānu ministru forumā par tieslietām un iekšlietām, kas notika 2024. gada oktobrī.

Ceļvedis turpina sniegt ieguldījumu esošajās Savienības darbībās, kuru mērķis ir apkarot VIKI nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību, konkrēti – ES VIKI stratēģijā, ES rīcības plānā cīņai pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, kurā integrēts Rietumbalkānu ceļvedis, un EMPACT darbā reģionā. Ceļvedis ir apliecinājums konsensam, kas starp visām reģiona ieinteresētajām personām panākts par pašreizējiem izaicinājumiem, vispārējiem sasniedzamajiem mērķiem un veicamo darbību grafiku. Tas nodrošina vispārēju platformu, lai stratēģiskā, politiskā un operatīvajā līmenī sasniegtu kopēji saskaņotos galvenos darbības rādītājus.

Attiecībā uz Ceļveža īstenošanas pirmo posmu ir publicēti trīspadsmit progresa ziņojumi, kuros sniegts izmērāms un aktualizēts pārskats par progresu ceļveža īstenošanā. Turklāt divreiz gadā rīkotās vietējās un reģionālās koordinācijas sanāksmēs ir nodrošināta koordinēta paraugpieeja attiecībā uz centieni un resursu īstenošanu starp iestādēm, līdzekļu devējiem un īstenošanas partneriem.

Konkrēti, ar šā komponenta ietvaros veikto darbu arī turpmāk tiks nodrošināta Ceļveža koordinācija un pārraudzība, izmantojot:

- ekspertu un tehniskā atbalsta sniegšanu Ceļveža koordinēšanas procesā, tostarp reģionālās Ceļveža koordinācijas sanāksmes, kurās pievērsīs uzmanību progresa novērtējumam un informācijas apmaiņai,
- ekspertu un tehniskā atbalsta sniegšanu vietējām Ceļveža koordinācijas sanāksmēm, kas pārrauga partneru rīcības plānu īstenošanu,
- divreiz gadā veiktu pārraudzības un izvērtējuma ziņojumu izstrādi, kuros, pamatojoties uz kopīgi saskaņotajiem galvenajiem darbības rādītājiem, analizē panākumus, izaicinājumus un vajadzības, ar ko saskaras, īstenojot Ceļvedi,
- Ceļveža īstenošanas vidusposma pārskatu,
- saskares veicināšanas un pamanāmības darbības, ko veic saistībā ar Ceļvedi (tostarp tiešsaistes platformas uzturēšanu, ieinteresēto personu iesaistīšanu un informētības vairošanu).

Projekta rezultāti / īstenošanas rādītāji:

- organizētas līdz trim reģionālām Ceļveža koordinācijas sanāksmēm,
- ir izvērtēti panākumi un veicināta informācijas apmaiņa, zināšanu nodošana un standartizācija,

- organizētas vietējas koordinācijas sanāksmes (kopumā līdz 36 sanāksmēm),
- divreiz gadā izstrādāti reģionāli pārraudzības ziņojumi (līdz sešiem ziņojumiem),
- ir sniegts vidusposma pārskats par Ceļvedi,
- uzturēta tiešsaistes platforma, lai saistībā ar Ceļvedi nodrošinātu pienācīgu saskari un tā pamanāmību.

3.2. Veicināt pastiprinātu starpreģionālo sadarbību, zināšanu apmaiņu un dalīšanos ar informāciju par bruņojuma kontroli.

Mērķis

Šis komponents veicinās starpreģionālo dalīšanos ar informāciju, zināšanu apmaiņu, labas prakses un gūtās pieredzes pārņemšanu, sniedzot tehniskas konsultācijas un rīkojot sanāksmes, seminārus un izpētes vizītes.

Apraksts

Dienvidaustrumeiropā vairāk nekā divdesmit gadus ir īstenota visaptveroša reģionāla pieeja VIKI kontrolei, aptverot visas VIKI kontroles funkcionālās jomas. Tādējādi reģionam bija vadoša loma attiecībā uz inovatīviem VIKI kontroles risinājumiem, kas iedvesmoja rīkoties un tika pārņemti citās pasaules daļās. SEESAC Reģionālie mikroatbruņošanās standarti un pamatnostādnes, ko izstrādāja 2006. gadā, lai standartizētu VIKI kontroles procedūras, praksi un normas operatīvajā līmenī, ietekmēja Starptautisko kājnieku ieroču kontroles standartu izstrādi, kurus vēlāk pārnesa uz Modulāro kājnieku ieroču kontroles īstenošanas apkopojumu (MOSAIC). Turklāt vairākas ieinteresētās personas ir uzsvērušas, ka Rietumbalkānu ceļvedis ir viens no veiksmīgākajiem reģionālajiem centieniem VIKI kontroles jomā visā pasaulē. ANO ģenerālsekretārs savos Drošības padomei iesniegtajos ziņojumos par VIKI kontroli to ir raksturojis kā pozitīvu piemēru, un savā Programmā mieram viņš ir arī aicinājis izstrādāt un pilnveidot ceļvežus.

Ceļvedis – līdz ar tā koordinācijas un pārraudzības mehānismu – ir pārņemts Karību jūras reģionā, kā arī Centrālamerikā un Dominikānas Republikā, un tas ir iekļauts arī ES Rīcības plānā cīņai pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību. SEESAC atbalstīja pirmās VIKI kontroles stratēģijas izstrādi Kirgīzu Republikā un veicināja zināšanu apmaiņu starp reģioniem, rīkojot Kirgīzu Republikas, Kambodžas un Hondurasas delegāciju mācību braucienus uz Rietumbalkāniem, lai delegācijas varētu mācīties no Rietumbalkānos izstrādātās paraugprakses un dalīties savā pieredzē par VIKI kontroli.

Turklāt ES pārņem arī SEESAC Bruņotas vardarbības novērošanas platformu – inovatīvu tiešsaistes datu platformu, kas sniedz padziļinātu informāciju, kā arī vizualizē datus par incidentiem ar šaujamieročiem visā Dienvidaustrumeiropā. Dienvidaustrumeiropa ir arī pavērusi ceļu dzimumu aspekta integrēšanai VIKI kontrolē. Visas ES dalībvalstis kopīgās sanāksmēs ar šaujamieroču kontaktpunktiem regulāri kopīgo progresu, kas gūts šaujamieroču kontaktpunktu darbības nodrošināšanā Dienvidaustrumeiropā.

Lielākā daļa no šīm praksēm tika izstrādātas un realizētas, īstenojot ES Padomes lēmumus par atbalstu SEESAC atbruņošanās un bruņojuma kontroles centieniem Dienvidaustrumeiropā pēdējo divdesmit gadu laikā.

Šis komponents vēl vairāk atvieglos dalīšanos ar informāciju, zināšanu apmaiņu, labas prakses un gūtās pieredzes pārņemšanu starp reģioniem.

To panāks ar šādiem pasākumiem:

- tehniskā un konsultatīvā atbalsta sniegšana,
- sanāksmju, semināru, izpētes vizīšu organizēšana.

Projekta rezultāti / īstenošanas rādītāji:

- sniegts tehniskais un konsultatīvais atbalsts,
- organizētas sanāksmes, semināri vai izpētes vizītes.

3.3. Veidot Moldovas Republikas un Ukrainas tiesībsardzības dienestu spējas apkarot šaujamieroču, munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu glabāšanu

Mērķis

Ar konsultatīvo atbalstu un tehnisko palīdzību, kas balstīta uz apzinātajām vajadzībām, samazināt nelikumīgas šaujamieroču tirdzniecības draudus, nostiprinot tiesībsardzības iestāžu, tostarp robežu policijas, spējas.

Apraksts

Šā komponenta pamatā ir SEESAC līdzšinējais atbalsts Moldovas Republikai un Ukrainai. Abu valstu pārstāvji ir piedalījušies un snieguši ieguldījumu reģionālās sadarbības procesos, ko SEESAC veicina stratēģiskā un operatīvā līmenī. Īpaši vērtīga kopš 2001. gada Rietumbalkānos gūto zināšanu un pieredzes un izstrādātās paraugprakses nodošana ir bijusi saistībā ar Ukrainā notiekošo karu.

Moldovas un Ukrainas iestāžu pārstāvji regulāri piedalās VIKI komisiju un attiecīgo iestāžu sanāksmēs Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā, kā arī Dienvidaustrumeiropas Šaujamieroču ekspertu tīkla sanāksmes, tādējādi gūstot labumu no informācijas apmaiņas un reģionālās zināšanu apmaiņas stratēģiskā un operatīvā līmenī. Tās ir guvušas labumu arī no reģionālajām spēju veidošanas darbībām, piemēram, darbībām, kas saistītas ar tiesību aktu saskaņošanu ar ES *acquis*, tiešsaistes izmeklēšanu un ieroču nelikumīgas tirdzniecības apkarošanu tumšajā tīklā (*darknet*).

SEESAC ir arī sniedzis atbalstu mērķtiecīgiem VIKI kontroles pasākumiem valstu līmenī. Ukrainai ir sniegts konsultatīvs atbalsts Iekšlietu ministrijas pakļautībā esošā Ieroču nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas koordinācijas centra izveidei un lai izstrādātu valsts VIKI kontroles tiesisko regulējumu un valsts stratēģiju nelikumīgu VIKI novēršanai un apkarošanai. Ir nodrošināta īpaši pielāgota apmācība, lai uzlabotu tiesībsardzības iestāžu izmeklēšanas spējas.

SEESAC ir arī sniedzis atbalstu mērķtiecīgiem VIKI kontroles pasākumiem Moldovas Republikā. Pēdējo divdesmit gadu laikā tie ietvēra fiziskās drošības un krājumu pārvaldības pasākumus, tostarp VIKI iznīcināšanu un ieroču un munīcijas noliktavu un pierādījumu telpu drošības uzlabojumus. Atbalsts ir sniegts arī marķēšanai, uzskaiti un izsekošanai; ir iegādāta marķēšanas iekārta un organizēta apmācība tās izmantošanai, kā arī sniegts atbalsts ieroču reģistrācijas sistēmas izveidei. SEESAC arī sniedza sākotnēju tehnisko un konsultatīvo atbalstu šaujamieroču kontaktpunktu izveidē. Papildus tam tika atbalstītas darbības, ar ko vairo informētību par šaujamieroču ļaunprātīgas izmantošanas un nelikumīgas glabāšanas draudiem. Ir sniegts atbalsts arī valsts VIKI komisijas izveidei; ir atbalstīta datu vākšana, lai uzlabotu izpratni par VIKI kontroles nepietiekamībām, kā rezultātā tika publicēts VIKI apsekojums attiecībā uz Moldovas Republiku, savukārt ar Bruņotas vardarbības novērošanas platformas starpniecību tiek sniegta atjaunināta informācija par incidentiem, kas saistīti ar šaujamieročiem. SEESAC arī sniedza atbalstu VIKI valsts programmas VIKI kontrolei 2026.–2030. gadam izstrādē. Pēc Kriminālpolicijas vajadzību detalizēta novērtējuma tika sniegts atbalsts standarta operāciju procedūru, apmācības un aprikojuma izstrādei, lai tādējādi uzlabotu izmeklēšanas spējas.

Šis komponents, pamatojoties uz vajadzību novērtējumiem un saskaņā ar starptautisko paraugpraksi, vēl vairāk stiprinās Moldovas Republikas un Ukrainas iestāžu spējas apkarot šaujamieroču, munīcijas un sprāgstvielu nelikumīgu glabāšanu, ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu tirdzniecību.

To panāks ar šādiem pasākumiem:

- konsultatīvā atbalsta, tehniskās palīdzības, apmācības un aprikojuma nodrošināšana tiesībsardzības dienestiem cīņā pret ieroču nelikumīgu tirdzniecību Moldovas Republikā un Ukrainā,
- atbalsts dalībai specializētās reģionālās VIKI kontroles platformās.

Projekta rezultāti / īstenošanas rādītāji:

- ir sniegts konsultatīvais un tehniskais atbalsts,
- ir iegādāts aprikojums ieroču nelikumīgas tirdzniecības iegrožošanai,
- ir īstenotas spēju veidošanas darbības,
- ir plānoti un pabeigti vienas Moldovas Republikā esošas VIKI noliktavas drošības uzlabojumi.

3.4. Turpināt veidot Rietumbalkānu muitas dienestu spējas apkarot nelikumīgu tirdzniecību

Mērķis

Samazināt šaujāmieroču nelikumīgas tirdzniecības draudus, uzlabojot Rietumbalkānu muitas dienestu spējas apkarot nelikumīgu tirdzniecību.

Apraksts

SEESAC 2024. gadā pabeidza pirmo reģiona mēroga Rietumbalkānu muitas administrāciju vajadzību novērtējumu, lai izvērtētu to spējas apkarot šaujāmieroču nelikumīgu tirdzniecību. Novērtējums tika veikts, izmantojot SEESAC iepriekš izstrādātu metodiku, ko tas piemēroja robežpolicijas un kriminālpolicijas dienestiem, aptverot visus attiecīgos aspektus, tostarp tiesību aktus, administratīvās un institucionālās spējas, apmācības vajadzības un tehnisko aprīkojumu.

Visās sešās jurisdikcijās tika īstenotas novērtēšanas misijas, kuru rezultātā iestādes apstiprināja visaptverošus ziņojumus. Tie veido pamatu mērķtiecīgam atbalstam, nodrošinot, ka muitas dienesti tiek sistemātiski integrēti reģionālajos un ES šaujāmieroču kontroles centienos. Ir jāstiprina muitas spējas, lai kopā ar robežpoliciju būtu iespējams nodrošināt koordinētu pārrobežu reakciju atbilstīgi ES integrētās robežu pārvaldības standartiem un Rietumbalkānu VIKI ceļvedim, tādējādi stiprinot reģiona kolektīvo spēju apkarot šaujāmieroču nelikumīgu tirdzniecību.

Līdz šim muitas administrācijas lielākajā daļā jurisdikciju nav guvušas labumu no sistemātiskas spēju attīstīšanas saistībā ar šaujāmieroču, būtisku sastāvdaļu, municijas un sprāgstvielu atklāšanu robežšķērsošanas vietās. Šai nepietiekamībai ir izšķirīga ietekme, jo šaujāmieroču efektīvai kontrolei ir nepieciešama gan robežpolicijas, gan muitas iestāžu kopīga un koordinēta reaģēšana. Robežpolicijas un kriminālpolicijas dienesti ir saņēmuši atbalstu ar SEESAC īstenotiem ES Padomes lēmumiem (2018/1788 un 2019/2111), tomēr ir izpalicis salīdzināms, īpaši pielāgots atbalsts muitai, izņemot dalību reģionālajos procesos. Pamatojoties uz robežpolicijas un kriminālpolicijas kontekstā gūto pieredzi un izmantoto paraugpraksi, līdzīga pieeja tagad ir paredzēta muitas dienestiem.

Saskaņā ar ES Padomes Lēmumu 2024/3006 SEESAC jau ir sācis spēju veidošanas darbības, atbalstot standarta operāciju procedūru izstrādi katrai muitas administrācijai Rietumbalkānos. Turklāt līdz 2025. gada beigām visās jurisdikcijās notiks mērķtiecīga apmācība. Vajadzību novērtējumos norādīts, ka viena no galvenajām nepietiekamībām ir specializēta aprīkojuma trūkums. Minētā nepietiekamība tiks novērsta šā projekta ietvaros.

To panāks, veicot šādus pasākumus:

— muitas dienestiem paredzēta specializēta aprīkojuma iepirkums un piegāde.

Projekta rezultāti / īstenošanas rādītāji:

— ir nodrošināts aprīkojums.

4. Atbalsta saņēmēji

Tiešie projekta atbalsta saņēmēji būs iestādes, kas Dienvidaustrumeiropā un Austrumeiropā ir atbildīgas par VIKI kontroli. No konsultatīvā atbalsta, koordinācijas un pārraudzības centieniem vai spēju veidošanas, zināšanu uzkrāšanas, uzlabotajām procedūrām un rentabla specializētā aprīkojuma, kas ir nepieciešami, lai VIKI kontroles jomā panāktu politiskus, operatīvus un tehniskus uzlabojumus, labumu gūs Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Kosovas, Melnkalnes, Moldovas Republikas, Serbijas, Ukrainas un Ziemeļmaķedonijas iekšlietu iestādes, policijas, robežsardzes un muitas dienesti. Ierosinātās darbības pilnībā atbilst *Dienvidaustrumeiropas VIKI izplatīšanas un ietekmes apkarošanas reģionālajam īstenošanas plānam*, Rietumbalkānu ceļvedim, kā arī partneru prioritātēm VIKI kontroles jomā. Netiešu labumu no šā projekta gūs visi VIKI nelikumīgas glabāšanas, ļaunprātīgas izmantošanas un izplatīšanas riskam pakļautie Dienvidaustrumeiropas, Austrumeiropas un Savienības iedzīvotāji.

5. Savienības pamanāmība

SEESAC veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu Eiropas Savienības finansiālā atbalsta pamanāmību. Šādi pasākumi tiks veikti, pilnībā ievērojot dokumentu "Komunikācijas un pamanāmības prasības attiecībā uz Eiropas Savienības finansētām ārējām darbībām" (2018. gads) (*Communication and Visibility Requirements for European Union External Actions* (2018)), kā arī atjauninātos norādījumus "ES pamanāmības komunicēšana un palielināšana: norādījumi attiecībā uz ārējām darbībām (2022. gads)" (*Communicating and raising EU visibility: Guidance for external actions* (2022)).

6. Ilgums

Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, īstenojot Lēmumus 2002/842/KĀDP, 2010/179/KĀDP, 2013/730/KĀDP, (KĀDP) 2016/2356, (KĀDP) 2018/1788 un (KĀDP) 2022/2321, un ņemot vērā projekta reģionālo darbības jomu, atbalsta saņēmēju skaitu un plānoto darbību skaitu un sarežģītību, īstenošanas termiņš ir 36 mēneši.

7. Vispārīgā struktūra

Tehniski šo rīcību īstenot ir uzticēts UNDP, kas rīkojas SEESAC vārdā, reģionālai iniciatīvai, kas darbojas saskaņā ar UNDP pilnvarojumu, un RSP. Kā VIKI izplatīšanas apkarošanas reģionālā īstenošanas plāna izpildstrukturā SEESAC Dienvid-austrumeiropā un Austrumeiropā darbojas kā kontaktpunkts visos ar VIKI saistītajos jautājumos, tostarp veicina Reģionālā ceļveža koordināciju un īstenošanu. UNDP, rīkojoties SEESAC vārdā, nesīs vispārēju atbildību par projekta darbību īstenošanu un pārskatatbildību par projekta īstenošanu. Projekta ilgums ir trīs gadi (36 mēneši).

8. Partneri

SEESAC īsteno rīcību tieši, cieši sadarbojoties ar VIKI komisijām, kā arī ar attiecīgajām Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Kosovas, Melnkalnes, Moldovas Republikas, Serbijas, Ukrainas un Ziemeļmaķedonijas iekšlietu iestādēm. Atbilstoši VIKI kontrolēm piemērotajai holistiskajai pieejai, kas paredz daudzu ieinteresēto personu iesaisti, tiks cieši iesaistītas arī citas iestādes.

9. Ziņošana

Ziņošana – gan pārskati, gan finanšu ziņojumi – aptver visu rīcību, kas ir aprakstīta attiecīgajā konkrētā ieguldījuma nolīgumā, un ar šo rīcību saistīto budžetu, neatkarīgi no tā, vai Komisija šo rīcību finansē pilnībā vai ir tikai līdzfinansētāja. Pārskata ziņojumus iesniedz katru ceturksni, lai uzskaitītu un pārbaudītu, kas ir panākts svarīgāko rezultātu sasniegšanā.